

REVUE FRANÇAISE DE SOCIOLOGIE

Vol. 13, br. 1, siječanj—ožujak 1972.

Jacques Testaniere: Kriza školstva i gimnazijski revolt; **Victor Karady:** Slušači Ecole Normale i nastavnici u Belle Epoque. Bilješka o društvenom porijeklu i uspjehu u intelektualnoj profesiji; **Guy Vincent:** Povijest i struktura školskog sistema u Francuskoj: osnovno školovanje; **Philippe Fritsch i Christian de Montlibert:** Gomilanje nedostataka: učenici domaćinskih centara; **Jacqueline Chobaux:** Studij odgojnih odnosa. Nekoliko metodoloških razmatranja; **Alain Touraine:** Univerzitetski sistem u SAD-u. Bibliografska bilješka.

Jacqueline Chobaux:

**STUDIJ ODGOJNIH ODNOSA,
NEKOLIKO METODOLOŠKIH
RAZMATRANJA**

Nove koncepcije odgoja inaugurirane početkom 20-og stoljeća od evropskih i američkih liječnika, psihologa, pedagoga stvorile su bazu za sociološko razmatranje te »nove pedagogije«. Čitav odgojni sistem je, prema autorici, proces koji ima svoj početak — dijete, cilj — odraslog čovjeka i pedagoške metode prilagođene uzrastu djeteta i utvrđenim ciljevima. Odgojni sistemi se razlikuju prema svojim koncepcijama odraslog čovjeka, djeteta i metoda koje se koriste. Pomoću te tri točke autorica objašnjava osnovne razlike između »tradicionalne« i »nove pedagogije«. Cilj je njezinih istraživanja ustanoviti u kojoj su mjeri te norme i te metode utjecale na promjene u strukturi i funkcioniranju osnovnog školstva. Da bi to postigla, autorica istodobno ispituje školstvo na različitim nivoima.

Na institucionalnom nivou treba saznati u kojoj su mjeri službene preporuke osnovnom školstvu prihvatile nove pedagoške norme i u kojoj mjeri odgovorni za pedagošku orijentaciju mogu prisiliti nastavnike da ih se pridržavaju. Na individualnom nivou treba otkriti pedagoške stavove učitelja na koje mogu djelovati suvremene teorije posredstvom različitih izvaninstitucionalnih kanala. Treba ispitati njihove stavove prema promjenama, njihovu motivaciju da se bave svojom profesijom. Nadalje, autorica opisuje najadekvatniju metodu, tj. direktno i sistematsko promatranje nastavnika i učenika u razredu. Ona najprije opisuje specifičnost ovakvog pristupa. Raščlanjuje ga na tri nivoa analize: analiza na globalnom nivou, analiza na nivou odnosa učitelj—učenici i na nivou ponašanja učitelja i učenika.

Vol. 13, br. 2, travanj—lipanj 1972.

Yvon Bourdet: Svjetski proletarijat i nacionalne kulture; **Janine Larrue:** Načini prezentiranja kulture i kulturni kanali; **Pierre Dandurand:** Kulturna dinamika u školskoj sredini. Historijski pregled udžbenika osnovnih škola u Francuskoj; **Zdenek Strmiska i Blanka Vavakova:** Društvena stratifikacija u socijalističkom društvu. Povodom knjige Pavla Machonina.

Yvon Bourdet:

**SVJETSKI PROLETARIJAT I
NACIONALNE KULTURE**

Prema Bourdetu, jedan od zadataka sociologije je da analizira neizbježnu kontraindikaciju između autoriteta države i stvaralačke slobode, između hi-

rarijskih društvenih struktura i ne nadživljavanja nego života kulturnih specifičnosti.

Autor traži najpogodniji model socijalne i političke organizacije koji bi osigurao razvoj kulturnih osobitosti. U tu svrhu Bourdet analizira klasične teze. Razlikuje ortodoksnu marksističku teoriju, austro-marksističku i, sasvim taktički, Lenjinovu. Na osnovi svojega iskustva (Bourdet je sin Francuskog seljaka) i studiranja ruskog i austro-ugarskog višenacionalnog carstva, on pokazuje da je nacija—država, iako proklamirano branilac nacionalne kulture, u stvari protivnik, potiskivač nekih vidova kulture. Želja za homogenošću države je u stvari želja za što boljom efikasnošću društva kao cjeline u vojnom ili ekonomskog pogledu, a sve zbog dobrobiti vladajuće klase. Zaključak ove studije je da je ukidanje klasnog društva preduvjet slobodnog razvoja svih vidova kulture.

Vol. 13, br. 3, srpanj—rujan 1972.

Lucien Karpik: Sociologija, politička ekonomija i ciljevi proizvodnih organizacija; **Lucie Tanguy:** Država i škola. Privatna škola u Francuskoj; **Marc-Alain Descamps:** Katastrofa i odgovornost; **Henri Lasserre:** Religija i društveni uspon: primjer radnika—kršćana.

Henri Lasserre:

RELIGIJA I SOCIJALNI USPON: PRIMJER RADNIKA—KRŠĆANA

U ovom članku Lasserre interpretira preliminarne rezultate jedne ankete koje bi trebalo provjeriti na mnogo širem uzorku. Osnovni problem je bio da se ustanovi u kojim granicama religiozna pripadnost može igrati pokretačku ulogu u procesu društvenog uspona. Na temelju rezultata dobivenih na uzorku od sedamdeset ispitanika (okolica Lyona) Lasserre pokazuje da religiozna motiviranost, potcrtna asketskim odnosom prema svijetu, potvrđuje Weberov model. On dalje pokazuje da je ovaj asketizam povezan s optimističkim izgledima za veću društvenu mobilnost, koja je opet povezana sa socijalnim porijeklom (ne-radničkim) većine intervjuiranih. Pripadajući radničkoj klasi protiv

volje, oni su spremni na svaku žrtvu da bi izašli iz sadašnje situacije. Ovo objašnjava njihovu naklonost prema etičkim i religioznim sistemima.

Vol. 13, br. 4, listopad—prosinac 1972.

Annie Kriegel:

O KORISTIMA KRIZE

Jean Milet: Gabriel Tarde i socijalna psihologija; **Mark Kesselman:** Sistemi moći i političkih kultura u okviru političkih partija Francuske. Slučaj socijalističke partije i Unije demokrata u Pe-toj Republici; **J. Nguyen van Phong:** Pokušaj konstrukcije i korištenja jednog modela religioznog obraćenja; **Michel Loriaux:** Uzročna analiza posljedica interakcije: ponovno ispitivanje metode ovisnosti R. Boudona; **Raymond Boudon:** Vrlo teški pojam — interakcija; **Michel Loriaux:** Odgovor R. Boudonu.

Jean Milet:

GABRIEL TARDE I SOCIJALNA PSIHOLOGIJA

Gabriel Tarde je jedan od osnivača francuske sociologije. Njegova teorija počiva na tezi da je socijalni život interpsihološki. U svojem glavnom djelu (Zakoni imitacije, 1890) on pokazuje da je društveni život tvorevina interakcije psiholoških faktora. Želje pojedinaca i rješenja zamišljenih za njihovo zadovoljavanje tvore predmet imitacije. Ova rješenja šire se kao valovi kroz socijalne grupe prema specijalnim zakonima ekspanzije. Taj fenomen imitacije, kao i fenomen adaptacije čine socijalnu mrežu i na taj način sam društveni život. Prema Tardeu, društveni život nije vođen slijepim kolektivnim, nego psihološkim faktorima. S tog stanovišta Tarde definira elemente opće sociologije, ekonomske sociologije i filozofije povijesti. Milet smatra da Tardeovo djelo zaslužuje da se njime ponovno pozabavimo jer dozvoljava da se pripremi put plodne veze između sociologije i suvremene psihoanalize.

Vol. 13, dodatak za 1972.

Rudolf Andorka: Socijalna mobilnost, ekonomski razvoj i socioprofesionalna transformacija u Mađarskoj (1930—1970); **Marcel Fournier:** O utjecaju francuske

sociologije na Quebec; **Catherine Gajdos**: Kultura i čorsokak tehnike; kadrovi u industriji; **Richard F. Hamilton** i **James Wright**: Ratoborni stavovi u vanjskopoličkim pitanjima. Tko su stvarni partizani mukotrpnih ishoda u Vijetnamu?

Maja Štambuk

KÖLNER ZEITSCHRIFT FÜR SOZIOLOGIE UND SOZIALPSYCHOLOGIE

Broj 3/1973.

Opći dio: O povijesti sociologije

M. Janowitz: Znanstveno historijski pregled razvoja temeljnog pojma »socijalne kontrole«; **N. J. M. Nelissen**: Robert Ezra Park (1864—1944): Prilog povijesti sociologije; **N. Friedrichs**: Sjećanja na Theodora Geigera.

Iz posebnih sociologija

U. Vogel: Neka razmišljanja o pojmu racionaliteta kod Maxa Webera; **H. Rosenbaum**: Teorija grupe kod Alfreda Vierkandta; **G. Kiss**: Parsons: ravnoteža i promjena.

Iz područja istraživanja

P. Kellermann: Škola, kolektivni identitet i etničke napetosti: prilog sociologiji škole; **R. Schmiedeck**: Motivi odlaska i povratka austrijskih znanstvenika i akademika; **M. Küchler**: O primjeni interspecifičnog koeficijenta korelacije.

Izveštaji o literaturi i diskusije

R. König: Psihoanaliza i socijalna promjena; **A. Febbarajo**: O situaciji sociologije prava u Italiji; **A. Schuller**: Problemi i mogućí sadržaji proučavanja medicinske sociologije.

Gabor Kiss:

PARSONS: RAVNOTEŽA I PROMJENA

»Otac funkcionalističke teorije T. Parsons podvrgnut je ovdje još jednom kritici. Međutim, dok s jedne strane Kiss dovodi u sumnju neke Parsonsove postavke, istodobno ga, s druge strane, brani od nekih kritika koje su postale već gotovo općeprihvaćene. Naime, univerzalno je prihvaćeno da je Parsonsov sistem statičan, pogodan za analizu postojeće društvene strukture, ali da u svojoj ahistoričnosti nema referentnog

okvira za analizu promjena, osobito onih reolucionarnih. Na taj način se Parsonsu osim teorijske manjkavosti pripisuje i ideološki konzervativizam.

Kiss u svojem prikazu upravo insistira na inherentnoj dinamičnosti Parsonsovog sistema koji je otvoren za svaku vrstu promjena. Detaljnom analizom osnovnih Parsonsovih kategorija on to pokušava obrazložiti. Kissova kritika, apsolvirajući ovaj propust ostalih kritičara, usmjerava se na neke nedorečenosti i nedovršenosti unutar samog Parsonsovog sistema. To se prvenstveno odnosi na odnose između endogenih i egzogenih uzroka promjena sistema, kao i na nedostatno pojmovno-teorijsko posredovanje između dinamičnog sistema akcije i institucionaliziranih obrazaca društvene strukture.

U svakom slučaju ovo je jedan interesantan pokušaj kritike funkcionalističkog sistema koja polazi »iznutra«, tj. od nekih funkcionalističkih premisa da bi pokazala nedostatnosti postojećih rješenja i ukazala na njihovo moguće prevladavanje.

Broj 4/1974.

Opći dio

C. Levi-Strauss: Uvod u djelo Marcela Maussa; **Y. Ahren**: Jevrejska kontrakultura u Americi.

Iz posebnih sociologija

W. Müller: Relativiziranje birokratskog modela i situativna organizacija.

Iz područja istraživanja

G. Laga: Profesionalno-prestižna slojevitost u Gvatemali: rezultati istraživanja jedne zemlje u razvoju; **A. Weymann**: Analiza značenja polja. Pokušaj novog iskustva analize sadržaja na primjeru didaktike obrazovanja odraslih; **W. Franke, H. E. Wolf**: Empirijsko istraživanje slike svojstva socijalnih grupa kod mladih muških zatvorenika.

Izveštaji o literaturi i diskusije

B. Badura: Perspektive američke socijalne politike. Tri paradigme i njihova egzemplarna primjena; **H. W. Busch**: Izgledi sociologije u socijalnom radu. Iz ostavštine Hansa Brauna, »Znanost i socijalna praksa«; **B. Roeder**: Kritička razmišljanja o Holzkampovoj kritičkoj psihologiji; **I. Vogt**: Psihologija kao znanost o vladanju? Kritičke primjedbe o aktualnom stanju diskusije o funkcijama eksperimentalne psihologije.

Werner Müller:

**RELATIVIZIRANJE BIROKRATSKOG
MODELA I SITUATIVNA
ORGANIZACIJA**

Ovaj je rad još jedna kritika klasičnog birokratskog modela organizacije. Osnovni je zaključak ove teorijske elaboracije različitih teorija birokracije da ne postoji nikakva optimalna univerzalna struktura organizacije koja bi bila pogodna za svaku organizaciju u svakoj situaciji, već da ona zavisi od niza relevantnih varijabli.

Osnovni faktori koji uvjetuju strukturu organizacije su okolina i tehnologija. Kombinacijom kriterijskih varijabli dinamične ili kompleksne okoline, te poznate ili rutinizirane tehnologije Müller dolazi do sedam osnovnih tipova strukture organizacije, koja zavisi od stanja ovih dviju osnovnih kriterijskih varijabli. Tako u situaciji nedinamične i nekompleksne okoline te poznate i rutinizirane tehnologije dobivamo klasični idealni tip birokracije. Na drugom polu ovog modela nalazi se situacija dinamične i kompleksne okoline te nepoznate i nerutinizirane tehnologije u kojoj dobivamo tip organske organizacije koja je usmjerena na smanjenje rizika koji dolazi iz okoline. Ona je fleksibilna u svakom pogledu.

Na taj način Müller razvija jedan model koji organizacionu strukturu čini zavisnom od stupnja neizvjesnosti relevantne okoline.

Broj 1/1974.

Opći dio

P. Ridder: Kretanje socijalnih sistema. O endogenom proizvođenju promjena.

Iz posebnih sociologija

V. B. Blüchere: Teorijski i empirijski nalazi o razvoju produljenja slobodnog vremena; **F. Heckmann:** Osobna pomoć u razvoju ili razvoj ličnosti: istraživanje o motivaciji pomagalaca u razvoju; **M. Th. Greven:** O problematici konstituiranja političke teorije na primjeru kibernetičke sistemske teorije.

Iz područja istraživanja

K. Holm: Teorija pitanja; **M. Kunežik:** ASO-(LPC-) vrijednost u modelu kontingencije efektivnog vođenja. Kritičko razmišljanje i prijedlog jedne alternativne interpretacije.

Izveštaji o literaturi i diskusije

W. R. Heinz: Istraživanje socijalizacije — u traženju teorije; **M. Haller:** Životni ciklus i teorija obitelji. Izveštaj o XIII internacionalnom seminaru o istraživanju obitelji, Paris 24—28. IX 1973; **H. Rust:** Empirijsko socijalno istraživanje i marksističko-lenjinistička sociologija.

Michael Th. Greven:

**O PROBLEMATICI KONSTITUIRANJA
POLITIČKE TEORIJE NA PRIMJERU
KIBERNETSKE TEORIJE SISTEMA**

Autor u ovom radu prezentira u prvom redu detaljan opis kibernetičkog modela i temeljnih postavki generalne teorije sistema.

Osnovni autorov interes je usmjeren na ukazivanje nekompletnosti sistemskog pristupa u analizi političkih fenomena. Po njegovom shvaćanju sistemski pristup nije pogrešan, nego jedino nedostatan u onoj mjeri u kojoj mu neki bitni elementi djelovanja izmiču zbog nedostatnog referentnog okvira. Tako je na primjer pojam političkog djelovanja znatno sužen samo na onu dimenziju društvene akcije koja je politički institucionalizirana, a niz društvenih akcija koje su politički relevantne ali ne zadiru direktno u politički sistem kako je on institucionalno definiran, ostaju izvan dohvata analize. Ovo je samo jedna u nizu primjedbi autora na sistemski pristup u izučavanju političkih fenomena.

Temeljna autorova zamjerka svodi se na to da sistemska teorija omogućava izučavanje tendencija ka stabilnosti ali ne i onih koje su usmjerene na temeljnu promjenu samog sistema.

Duško Sekulić